

Landskap: Småland Upptecknat av: Pelle Karlsson
Härad: Kinnared Adress: Järnsgg. 21 Aberte
Socken: Fideuslöv Berättat av: Pelle Karlsson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1906 i Fideuslöv.

Uppteckningen rör Leksaker och Bräcker.

I min hembygd Skultsf, Odenblad
da, Fideuslöv hade jag tillsammans
med de andra barnen på platsen
mycket nöje när de leksaker som
lektes. Vid julerna hade vi våra
julgranskolas och då kånгаа man
sig med liv och lust åt de leksaker
som fanns. Det låg ett litet
småställe i Skultsf, en skogsmark
under Odenbladsgg. Det fanns
barn på allasammans ställen
och vi fingo således fröjda oss åt

5853

ACC. N:R.

2

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Alfred Karlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Järnvägg. 4, Alvesta

Socken:

Fädersläde

Berättat av:

Uppteckningsår:

1939

Född år

1906 i Fädersläde

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tio julgransbolas årligen.

Att dessa julgransbolas emelljeds
med nästan solig förväntan berodde
inte bara på den förplägnad som
skulle vankas utan än mer på de le-
kar som man visade skulle lekas.

Det var lekas av olika slag. Ring-
lekar - Sittlekar och gissningslekar.
En lek som vi vara mycket förjus-
ta i var "På stolarna där sitta fyra
ungdomar ner". Denna lek var mycket
enkelt och lätt att lära. De galacks
mitt sattes nämligen fram fyra
stolar två och två med ryggstaden

Skriv endast på denna sida!

3

ACC. N:R. 5853

Landskap: Småland Upptecknat av: Mikael Karlsson
Härad: Kinnared Adress: Järnsågsgränd 21, Alvesta
Socken: Fäderslöv Berättat av:
Uppteckningsår: 1939 Född år 1906 i Fäderslöv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vända mot varandra och sitta ut-
åt golvet till. Först fick till se. fyra
flickor sätta sig på stolarna. De andra
som deltaga i leken följde varandra
i kord, släta ring och dände sig
runt stolarna, där de fyra flickorna
satt. Man sjöng en sång passande
till leken och då man kommit till
ett omkväde, dände ut till "På stolarna
där sitta fyra ungdomar med ut den
bäckaste av gassarna få sätta sig
med." De fyra flickorna togo då
var sin gasse ut ringen. Gassen
fick sätta sig i flickans knä, me-

5853

4

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

den och andra i ringen sjungande yttre
ligare ringar några var om kring
nagelvarvorna på stolarna. "Få de sitta
långt, så håller de vid", hette det bland
annat. Om sidor fingo emellan tid flic-
kerna och lågna sig från stolarna och
pajkarna fingo sitta kvar. Och nästa
gång fingo de ta var sin flicka i
knäet. Denna lek lektes jonska myt-
ket, antagligen för att flickor och gar-
var fingo sitta i knäet på varandra,
vilket väl hade sin betydelse även om
de inte var så gamla.

En annan vanlig lek, som mycket lektes

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5853 J

Landskap: Småland Upptecknat av: P. Carlsson
 Härad: Vimmerby Adress: Jönköping, Alast.
 Socken: Fäderslöv Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1906 i Fäderslöv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

var "Skummeleken." Den tillgick på så
 sätt att deltagarna delade upp sig i jäm-
 na par, en gosse och en flicka i varje. Och
 så skulle man dessutom ha en udd.
 Pojken och flickan bytte namn i paret
 så att om flickan till ex. hette Elsa
 så fick pojken som satt bredvid henne
 detta namn och Elsa i sin tur fick
 pojkens namn. Guset i dammet släk-
 tes nu och leken kunde taga sin början.
 Udden skulle nu säga till sig en av
 flickorna. Om hon således ville ha Elsa
 till sig sågode hon således inte hen-
 nes namn utan i stället namnet på

5853

6

Landskap: Småland

Härad: Kinnareds

Socken: Aderslöv.

Uppteckningsår: 1939

ACC. N:R.

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år:

Rikard Karlsson

Färubägg 2, Alvesta

Rikard Karlsson

1906 Aderslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

garren som satt bredvid henne. Då kom Elsa, ty hon hade ju som förut nämnts garrens namn så länge hon satt bredvid honom. Nu fick hon istället moderns namn så länge hon satt bredvid honom. Och det var nu hennes förra kaveljer som fick svara. Skummen leken var som synes ganska enkel men även den ansågs väldigt rolig och lektes mycket ofta.

En annan lek som vi kallade "I ringen" lektes också ganska mycket. Även den var en piltlek. Den tillgick så, att alla deltagarna

5853

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

utan två fingor sätta sig med händer-
na i kop knäpta i knäst. Men de skulle
de sitta i en rad, men kunde inte det ord-
nas så, så fick den sitta så gott den
kunde runt väggarna i rummet.

Men hade den ene av de två som
inte satt, en ring i handen. Han bör-
jade nu att gå utefter de sittande
och lade för ett ögonblick sin hand
i var och en av de sittandes kop-
knäpta händer. Under tiden sjönga
alla

Denna talen den skall
vara

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5853

8

Landskap: Småland Upptecknat av: Mikael Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnågg, El Alensta
 Socken: Pederslöv Berättat av: Mikael Karlsson
 Uppteckningsår: 1784 Född år: 1706 Pederslöv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Från den ena till den andra
 Lät den gå, lät den gå
 Lät den aldrig stilla stå.

Under tiden följde den andre perso-
 nen honom tätt i hälsarna. I ett
 oberäknat ögonblick släppte emel-
 lertid den som hade ringen, denna i
 en av de sittandes händer. När även
 den som gick efter den som gett ringen
 passerat platsen där den som föll
 ringen reste denne sig lyft från sin
 plats (alltså den som föll ringen) och
 lufsade lyft efter de andra båda
 till dess att de ^{blev} uppläckte att han

ACC. N:R.

5853

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Pelleus Karlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Försväsg. 2, Alensta

Socken:

Fäderslöv

Berättat av:

Pelleus Karlsson

Uppteckningsår:

1934

Född år

1906 i Fäderslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

han kom efter. Då gällde det för des-
sa båda att töla om den andres
tomma plets, medan den tredje gae-
ringen amigen. Det hände att
den som gillt efter första gången
fick gå efter den som gav ringen
älsrigen. Ja, det kunde hända att
han fick gå tre fyra gånger. Då skratta-
de de andra åt honom och ansåg honom
drollig. Och det skulle han eller han akta
sig för.

En gissningalek, som särskilt
förekom vid julen, medan man hade
gäster, var "Bobby". Det var två

Skriv endast på denna sida!

5853

10

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Vilhelm Karlsson

Härad: Kinnared

Adress: Jönköping, E. Olsson

Socken: Föderlöv

Berättat av: Vilhelm Karlsson

Uppteckningsår: 1939

Född år 1906 i Föderlöv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Som deltaga i leken. Den ene lade i snyg några nätter i sin hand som han sedan slöt omsorgsfullt. Han stötkte sedan fram handen mot den andra och sade: Bobby! Den andre gissade då hur många nätter som fanns i handen. Gissade han rätt så fick han dem. Så lurades de båda deltagarna vid att hålla och gissa varannens gång. Den ene kunde vinna ganska många nätter medan den andre förlorade. Det var detta som var det roliga och spännande i leken.

En annan gissningslek bestod

Skriv endast på denna sida!

5853

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Filhelm Karlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Järnvägs g. 2, Alavsta

Socken:

Fedeslöe

Berättat av:

Filhelm Karlsson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1906 Fedeslöe

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

däruti att en av deltagarna fick gå ut i rummet, medan de andra bestämde en sak som den andre skulle gissa. Och när detta väl kom till den andre in och började gissa under de årliga deltagarnes munterhet. Man fick ställa tre frågor vardera till deltagarna som vanligtvis sattes i såv och utfrågades i tur och ordning. Förunder fram ställdes den gissande sådana frågor som exempel "är det litet eller stort?" "Finns det i rummet eller är det långt borta?" "är det stilla eller rör det på sig?" "är det smalt eller

Skriv endast på denna sida!

5853

12

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Pilleum Karlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Färnagsg. 21, Alorsta

Socken:

Fäderslöv.

Berättat av:

Pilleum Karlsson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1906 i Fäderslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

breff?" "Är det runnt eller fyrkantigt?"
Det kunde i bland ta en lång stund
innan den gissande kunnat gissa
vad det var för en sak det verkli-
gen gällde. Genom särskilheten att gissa
rätt var leken verkligt roande.

En liknande lek bestod däruti
att en av deltagarna stannade inne
och gånge till exempel en nyckel
som de andra som under tiden medan
han gånge nyckeln uppehåll sig utan-
för rummet, skulle komma in och be-
ta upp den samme.

Deltagarna gjorde under sitt så-

Skriv endast på denna sida!

5853

19

ACC. N:R. _____

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Pelleus Karlsson*

Härad: *Pinnwald* Adress: *Jönköping, E. Olavstr.*

Socken: *Pederslöv* Berättat av: *Pelleus Karlsson*

Uppteckningsår: *1939* Född år *1906* *Pederslöv*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES
ARKIV

kan de visso fråga. Sådana frågade
de om det var fågel eller fisk. Låg
nyckeln gömd högt uppe, så skulle
den som gämt den säga att det var
fågel, låg den gömd på golvet eller
i övrigt lågt nere, skulle den säga
att det var fisk. Deltagarna bruka-
de också fråga om "det bränns?" var
det så att den som såkte just sig
framställningen av denna fråga be-
fann sig nära den gömda nyckeln, så
var det den andres skyldighet att
siga "att det bränns"

En lek som också lektes gamla

5853

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Härad:

Kingsåld

Socken:

Fiderslöf

Uppteckningsår:

1939

Upptecknat av:

Pihlström Karlsson

Adress:

Sjöråsgg. 2, Alvesta

Berättat av:

Pihlström Karlsson

Född år

1906 i Fiderslöf

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mycket "Ett skepp kommer lastat"
 En av deltagarna kastar en nädduk
 till någon av de andra sagande: Ett
 skepp kommer lastat. Den som får
 nädduken säger då: Ber med? Innan
 han som fått nädduken hannit räk-
 na till tre, skall den som slängt
 i väg den ha hannit säga ett
 ord som börjar med en viss bokstav.
 Innan leken börjar bestämmer man
 vilken bokstav man skall använ-
 da. Om man vill se förvalt boksta-
 ven S. så skall den som slängt niska-
 ken således säga något varuslag som

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5853

Landskap: *Helene Karlsson*Härad: *Kinnared*Socken: *Federblå*Uppteckningsår: *1939*Upptecknat av: *Helene Karlsson*Adress: *Järnväggsgatan 21 Malmö*Berättat av: *Helene Karlsson*Född år *1908* i *Federblå*LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

börjas med I et. salt eller säpa. Om
hon inte kan säga det innan den andra
dummet räknas till sina tre fick hon
lägga pant. Ej heller fick hon säga
något ord som sagts förut under
lekens gång. Det blev således svåra-
re, att finna ord, när leken fortsatt
en stund och varumål på ett fler-
tal varuslag envänt.

Panten men fick lägga när man
inte förmådde svara fort nog be-
staa av en ring, en slant eller
dylikt. Alla panterna lades under
lekens gång på ett bord och efter

5853

18

ACC. N.R. _____

Landskap: Småland Upptecknat av: Filhelm Karlsson

Härad: Kinnared Adress: Jönköping 2/ Mäster

Socken: Ädreslöv Berättat av: Filhelm Karlsson

Uppteckningsår: 1939 Född år 1906 i Ädreslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

leken slut var det en som förräp-
pade pontutdelning. Han tog då en
pant i sänder och frågade vem den
var. Och när den av deltagarna som
sådde om ponten svarade att det var
han, så ödmärktes han ett visst skuff.
exempelvis att laga någon flicka
om halsen, kyssa någon flickas
hand, gå och bära någon av flickor-
na bärs över golvet o. s. v. Flickor-
na fingo liksom ett uppdrag som
skuff. Ju befängdare skuff de
pontande tillmättes desto valige-
re blev leken.

17

ACC. N:R. 5853

Landskap: Småland Upptecknat av: Pihlsten Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Jämsvångsg. 21, Alvesta
 Socken: Pederstålv Berättat av: Pihlsten Karlsson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1908 i Pederstålv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När man lekt gisslekar en stund
 satte man fart på sing- eller porle-
 kar. En lek som var mycket omhyllt
 var: Det brinner en eld.

Den lek gick så till att ~~en~~ et. garsar-
 na förjorde med att gå efter berandra
 på galset spjånande:

Det brinner en eld,
 den brinner så klor,
 den brinner i tusenden
 kronor

Och kunde jag den äron
 få,
 så skulle du med mej dansa.

18

ACC. N:R. 5853

Landskap: Småland Upptecknat av: Wilhelm Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järavägg 2, Alvesta
 Socken: Fäderslöe Berättat av: Wilhelm Karlsson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1906 i Fäderslöe

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bönd dej om, la mig i famn!

Dansa med mig mera!

När gossarna hade kommit så långt
i sängen som till "Bönd dej om" slunno-
de de vid var sin flicka och bjöd
app. Par om par svängde sedan de
lekande om medan sängen sjöngs på
nytt. Nästa gång var det flickornas
tur att berja.

En annan lek var "Uppå källar-
backen har jag min vän." Den var
klämmig och mycket enkel att lära.
Gossarna bjöd app var sin flicka.
Gossen fästade flickans händer, de

5853

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Wilhelm Kallsten

Härad:

Kinnared

Adress:

Järnågg 2, Alnsta

Socken:

Peterslöv

Berättat av:

Wilhelm Kallsten

Uppteckningsår:

1939

Född år

1906 i Peterslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

såga veranda in i ägonen och sväng
de såslvis och tuktfullt med ben-
nen under det att de sjöngo ungefär
följande strof:

Uppå Källar becken, uppå Käl-
lor becken har jag min vän.
Uppå Källar becken ~~Uppå~~ Käl-
lor becken har jag min vän.
Å vacker å han och stilig
å han när han dansar.

Medan man sjöng om sängen om en
en gång svängde man hastigt och
baktmåsigst runt. Så var leken
slut och det var nu flickarnas tur

20

ACC. N:R. 5853

Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägsq. 21 Alasta
 Socken: Ederslöv Berättat av: Vilhelm Karlsson
 Uppteckningsår: 1939 Född år: 1906 i Ederslöv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

att bjuda var sin kaveljer.

Under mellanakterna kunde parterna särskilt de mera viktiga ägna sig åt en del kraftprover såsom till ex. att bryta arm, lyfta någon tungd på rak arm o. s. v. I öfrigt utfördes sådana konststycken som att "la styvet på stolen", lägga en sackerbit på ena tåspetsen och kasta upp den i munnen. Bland övriga lekens märktes sådana som "Hakeleken, Ta blindback, Karsarna gå i ringen, Jungfrun går i ringen med röda gullband o. s. v. Några tyddes lag man inte så lekarna, m.j.

Landskap: Småland
Härad: Kinnared
Socken: Pederslöv
Uppteckningsår: 1939

ACC. N:R.

5853

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

i

21
Pikula Karlsson
Färnäsgr. 21 Alavsta
Pikula Karlsson
1906 Pederslöv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ligen det att det skulle bli gifta och
mellan en gosse och en flicka som lek-
te mycket med varandra.

Under den varmaste årstiden lek-
tes utomhuslekarna med liv och lust.
En särskild sådan var "fjue och pa-
lis". Vanligtvis tillgick denna lek
så att ett par av pojkarne utsågs
till paliser medan de andra delta-
garna skulle vara fjuear. Polis-
erna hade sedan att infånga fjue-
arna och föra dem i "håket". Lek-
ket bestod i detta fall av någon be-
bud eller dylikt, i vilken fjuearna

ACC. N:R. 5853 22

Landskap: Småland Upptecknat av: Pelle Karlsson

Härad: Kinnared Adress: Jernvåggsg. 2, Alvesta

Socken: Vederslöv Berättat av: Pelle Karlsson

Uppteckningsår: 1939 Född år 1906 i Vederslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stöthades inne. Jakten kunde ibland
vara riktigt spännande och det var
verkligt roligt att se huru en stack-
ars infångad juv strötade emot när
poliserna förde honom till häkter.
Efter haad fingo de båda som först
bore poliser omläsning och ett par
av juvarna fingo rycka in i deras
ställe.

En mycket lekt lek var att
"Springa mellan rånder." För att
denna lek skulle kunna afåes
fordrades en större slät plan, som
barde vara åtminstone tio meter

23

ACC. N:R. 5853

Landskap: Småland Upptecknat av: Niklas Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnväggsgatan 21
 Socken: Fäderslövs Berättat av: Niklas Karlsson
 Uppteckningsår: 1939 Född år: 1906 Fäderslöv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

bred och femton, tjugo meter lång.
 I vardera ändan av planen slägs
 upp en rita. Sedan utsågs en person
 att vakta området mellan de bå-
 da ritarna. Deltagarna i övrigt ställ-
 de sig upp på ömse sidor om ritarna
 och det gällde nu att springa för-
 bi vakten till motsatta sidan. Det
 var så att vakten med handen höll
 att råda vid den springande, fick den
 sistnämnde sedan bli vakt. Det
 var emellertid ofta svårt att komma
 vidröra den springande, inte minst
 därigenom att flera kunde springa

5853

24

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Pilleus Karlsson

Härad:

Kinnvall

Adress:

Kinnvallsg. 2, Alnäs

Socken:

Kinnvall

Berättat av:

Pilleus Karlsson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1906 i Kinnvall

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

på en gång och sålunda förvillade vaktmästaren.
En annan lek kallades att
"ge datten." Där att utkräna nem som
först skulle ha datten läst men en
dansa. Denna dansa var i olika va-
riationer, men jag minns särskilt
en som lydde så här:

Du slapp i denna natt
att ha datt
äna, äna, ute.

Denna dansa lästes av en av del-
tagarna upp under det att han för
varje ord pekade på en av deltagarna.
Alltså sade han Du när han pekade

på den första, "slapp, när han pekade på
den andra, "i denna" när han pekade på
den tredje o. s. v. Sist kom ju ordet
"ute" och den som fick det ordet kan
slapp och ha ett datt. Han fick ställa
sig bredvid och vänta till dess att
man hade så knut om dansen lika
många gånger som det fanns del-
tagare i leken. Om fjugo deltagare i leken
fick man sålunda såka en som-
dan fjugo gånger innan man kunde
berja att "ge datten." Att ge datten
var sedan mycket enkelt. Det
var bara till att söka springa i-
fäst någon av de andra deltagarna
och ge honom en klapp i ryggen
eller annars bidrara honom, berige

kon kan hade fått datten. Det var
således sedan hans tur att fortsätta
leken och ge datten till någon av
de önsiga deltagarna. Innan man
skiljdes efter dylika lekar, var det
vanligt att man skulle ge varand-
ra "nattlappen". Detta tillgick bara
så att man gav någon av sina kom-
pater en klapp och sade: nattlappen.
Särmed hade kan fått den och man
gick hem i den föresällningen att
han under kommande natt i hög
grad skulle ~~brakas~~ oras av
ifrågasättande lapp.

Pojkarna brukade ofta roa
sig med sådana lekar som tog
styrka och överlägsenhet i bruk.

Det var sått så vanligt att ta li-
tag och det var en stor åra för den som
fick övertaget. En annan lek där man
gick på alla sin styrka och påpasslig-
het på prov, var att "vispa skenk".
Detta tillgick så att de båda tvärlan-
de lade sig "släpfast", det vill säga
med huvudet åt var sitt håll. De
sträckte sedan upp var sitt ben och
så påpte den ene att kläva över den
andra. Det gick bäst om man utförde
manövern blixtnabbt så att mot-
parten bleo så att säga fullkomligt
överrumplad. Styrkan spelade naturligt
vis en stor roll vid utförandet av
denne lek, men poekheten kunde
i bland förtjälpa den svagare till seger.

Ja detta var några av de leker vi lek-
te som barn och i första ungdomsåren.
Många av dem kallas såkert vid det
här laget att glömmas bort. Många
av dem vara såkert mycket gamla
och lekta av bygdens ungdom innan
dansbanorna kom till.